

IV. Quamquam autem hæc sanctissimi Præsulis statuta, etiam generaliter, uti sonant, sint, summopere commendanda, & quilibet Antistitum sancto queat eorumdem vestigiis insistere; negari tamen haud potest, majorem quamdam, & gravioerem inhonestatem in eo adesse, ut Sacerdos illius personæ Confessionem excipiat, cum qua impudicitie scelus admittit; ac proinde, statim ac nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominiæ gregis curam suscepimus, universali lege ediximus, ne ullus Confessarius, extra casum extreme necessitatis, nimirum, in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quoque alio Sacerdote, qui Confessarii minus obire possit, Confessionem sacramentalem personæ complicitæ in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commissæ, excipere audeat, sublata propterea illi, ipso jure, quacumque auctoritate, & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendum; ut legi potest in nostris Apostolicis Litteris, datis Kalendis Junii 1741. quæ extant Bullar. nostror. tom. 1. Constit. 20. §. 4. Ut porro conscientiarum tranquillitati consulere, aliis similibus litteris, datis die 8. Februarii 1745. quæ habentur cit. tom. Bullar. Constit. 120. declaravimus, ad rem, de qua agimus, perinde esse, nullum adesse Sacerdotem, præter illum, cum quo poenitens inhonestè peccavit, ut eum tantum adesse, quem idem poenitens, constitutus in mortis articulo, eligere nequit sine periculo se ipsum infamandi, aliusque malam sui suspensionem ingerendi; atque ideo, in eo rerum statu, non prohiberi, diximus, Sacerdotem suæ impudicitie compliceem absolvere; eundem tamen simul monuimus, ne prædictæ infamæ, aut scandali peri-

cula sibi configat, quæ reverà absint, quinimò voluimus, ut ea, cum potest, antevertat, & removeat; secus enim poenas non effugiet, in nostra prima Constitutione inobedientibus inflicta.

CAPUT XV.

De forma conditionata in Sacramento Poenitentiae.

Cum in superiore capite sexto hujus libri, de Sacramento Baptismatis, quod in anima characterem imprimit, ageremus, plura disseruimus de forma conditionata, quæ in ejus administratione adhibetur, deque ejusdem vetustate, necnon de circumstantiis necessariis, ut quis ea licite uti possit; quæque ibi tradidimus, congrua congruis referendo, cæteris etiam Sacramentis, quæ characterem imprimunt, facile aptari possunt. Ut autem aliqua dicamus de iis, quæ non imprimunt characterem, cum in his Poenitentiae Sacramentum adnumeretur, disputant Theologi, an absolutio sub conditione in illo impertiri possit; quod idem est, ac dicere, an in hoc Sacramento, quod non imprimit characterem, quodque idcirco reiterari potest, quibusdam concurrentibus circumstantiis, conditionata forma admitti, & adhiberi valeat.

II. Qui eam nullatenus admittendam existimant, asserere solent, hujusmodi formam conditionatam in Sacramento Poenitentiae nunquam in Ecclesia adhibitam fuisse longo xvi. sæculorum spatio, quibus nec Concilium ullum, nec ullus ex Patribus eam commemorasse dignoscitur, nec ulla ipsius mentio reperitur in Ritualibus Latinis, aut Græcis, nec etiam in Rituali Romano, quod à Paulo V. confirmatum fuit, licet in his de forma conditiona-

LIBER VII. CAPUT XV.

ta agatur, quæ in Baptismi, ac extreme Uncionis administratione adhibetur; præterea S. Carolus Borromeus accuratissimam Instructionem pro Confessariis composuisse, in qua loquitur de modo, quo teneriores pueri, atque puellæ ad Confessionem admitti debent, quin ullum de conditionata forma verbum faciat; item Albertum Castellanum, Ordinis Prædicatorum, ann. 1497. quoddam edidisse Opus, *Sacerdotale Romanum* inscriptum, à summis Pontificibus approbatum (quod idcirco dici potest auctoritatem legis habere) ubi pag. 11. à tergo cap. 4. edict. Venet. 1585. postquam egit de conditionata Baptismi forma, & casuum circumstantias indicavit, quibus ea adhiberi potest, sequentia verba in margine adnotavit: *Secus in Sacramento Poenitentia, quod non licet.* Contra conditionatam sacramentalis Poenitentiae formam clamat Cardinalis Cajetanus in sua Summa verb. *Absolutio*; primò sequentibus verbis: *Errat Sacerdos sic factens, quia præsumit sub forma dubia tradere, quod Christus mandavit sub forma certa ministrari*; ac paulo infra: *De nullo magis debet curare absolvens, quàm de contritione, & satisfactione poenitentis; & tamen Ecclesia, absque conditione aliqua, credit poenitenti dicenti, se contritum, & habere propositum satisfaciendi, & absolutiois beneficium impertitur absque conditionali nota.* Unde exterminanda est hujusmodi superstitio ab Ecclesia Dei.

III. Utque eò magis sententiam suam confirmet, qua usum conditionate formæ in Sacramento Poenitentiae rejiciunt, casum proponunt de Confessario, qui ita absolveret: *Te absolvo, si habeo potestatem absolvendis vel hoc modo: Si tu es verè poenitens; vel hoc alio: Si restituis alienum, aut tale aliquid feceris; & absolutioem*

quidem duobus prioribus modis impertitam validam esse affirmant; at conditionem inutilem prorsus, atque superfluum esse, utpotè quæ nihil aliud efficiat, nisi ut Minister incertus remaneat, utrum Sacramentum administraverit, poenitens verò, num illud susceperit; absolutioem autem tertio modo impertitam, nimirum sub conditione de futuro, nullam omnino, ac irritam esse; cum Ministri voluntas, absoluta, & efficax de præseenti esse debeat, quo tempore ponitur materia & forma Sacramenti. Sicuti enim propositio conditionata nihil ponit in re; ita conditionata voluntas, quamdiu talis est, in suspenso remanet, & nihil prorsus operatur. Ita disserunt tract. tom. 4. suæ Theologiæ Moralis tract. 6. de Sacramento Poenitentia cap. 12. quest. 6. Tourney in Prælectionibus Theologicis de Sacramento Poenitentia tom. 2. art. 3. quest. 8. pag. 200. edit. Paris. 1728. Gibert tom. 2. Consultationum Canonicarum de Poenitentia, consulti. 1. & tom. 3. consulti. 39. sive ultima.

IV. Alii tamen, qui formæ conditionatæ in Sacramento Poenitentia favent, præmissis rationibus nihil moventur; eamque licite, & rectè adhiberi posse statuunt, dummodo necessariæ adsint circumstantiæ, ac de conditionibus de præseenti, vel de præseenti agatur, minime verò de futuro. Animadvertunt siquidem, nihil esse in forma conditionata, quod Sacramentum irritum faciat. Si enim conditiones illæ de præterito, vel de præseenti, adsunt, dum forma adhibetur, Sacramentum non secus perficitur, ac si forma absoluta adhibita fuisset; si verò desunt, tunc, licet ob eorum defectum absolutio irrita sit, id tamen formæ conditionatæ, qua Sacerdos usus est, adscribi non debet; quoniam

nia idem omnino contingeret, si forma absoluta, dum impetiebatur absolutio, adhibita fuisset. His addunt, per huiusmodi conditionata formam usum, reverentia Sacramento debita maxime consuli, dum per eam protestatur Minister, si aliquod intersit obstaculum, se nolle Sacramentum perficere, & simul eundem Ministrum à gravibus angustiis se expedire, quibus aliquando vexatur, dum ex una parte venerationi erga Sacramentum deesse nollet, ex altera verò necessarium periclitantibus animis auxilium denegare veretur. Ita disserunt Theologi Scholastici; ac etiam Morales, qui formam conditionatam recte adhiberi tventur, dummodò tamen necessariè, ut supra dictum est, adsint circumstantiæ, ad quas nimirum, dum agitur de illius usu in Pœnitentiæ Sacramento, veram redigi difficultatem affirmant.

V. Et quoniam hæc eorum opinio tamquam XVI. sæculis incognita traducitur, & nulla in Conciliis, ac Ritualibus mentio de ipsa reperiri dicitur; quinimò in Sacerdotali prædicatione Alberti Castellani expressè reprobatæ apparet; aliquis ex ipsis non deest, qui formam conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ ab Henrico Gandavensi, qui sæculo XIII. floruit, in suo *Quodlib. de Pœnitentiâ*, admissam esse contendat. Sed quia Henrici textus non satis clarus, nec ad rem conficiendam idoneus videri potest; ad Joannem Gersonium confugiunt, qui scripsit in eunte sæculo XV. quique de absolute conditionata in Sacramento Pœnitentiæ pluries in suis Operibus verba facit, nimirum in *Responsionibus ad Charustianorum interrogationes* tom. 2. pag. 461. littera A. in *Tractatu de unitate Ecclesie*, eod. tom. 2. pag. 118. littera A. in *tractatu de Schismate*, l. 2. pag. 79.

lit. C. Tenendum est hic pro certissima conclusione Theologie, quod scilicet potest fieri Confessio in multis casibus dubiis, vel scrupulosis, sub conditione, tum in eis, quæ sunt de jure, quam quæ sunt de facto; sic potest dari absolutio conditionalis; ubi tamen docet, opus non esse, ut quibus conditionem verbis exprimat (id quod aliquibus in more positum erat) sed satis esse, ut eam dumtaxat mente concipiat; quod etiam de Baptismi forma conditionata assernerat eodem. s. 2. pag. 406. B. juxta ejus Operum editionem Amstelodami causam, qua nos uti sumus.

VI. Idem verò, qui formæ conditionatæ in Pœnitentiæ Sacramento favent, fatentur quidem, nullam illius mentionem in aliquo Rituali, aut Concilio, vel Canone factam reperiri; verùm advertunt, in nullo quoque Rituali, Concilio, vel Canone illam damnari; quod quidem præmissum non esset, si prædictam conditionatam formam adhibere, minus rectum, aut illicitum visum esset; siquidem complures occurrunt libri, in quibus legitur sententia conditionatæ formæ favens. Albertus dumtaxat Castellanus in suo *Sacerdotali Romano*, quod à Summis Pontificibus approbatum fuisse asseritur, eam expressè in Pœnitentiæ Sacramento condemnat. Verùm egregius hic Ordinis Prædicatorum Professor, qui exeunte sæculo XV. ac ineunte XVI. floruit, eximilis quidem dotibus conspicuus fuit, idemque *Sacerdotalis Romanum* concinnavit, quod ab ipso dicitur Leoni X. Pontifici Maximo, deinde Pii IV. Pontificis jussu emendatum fuisse dicitur; juxta ea, quæ leguntur tom. 2. *Scriptorum Ordinis Prædicatorum* P. Jacobi Echarde, pag. 48. Sed huiusmodi Opus legis auctoritatem, & vim obtinere, ad-

admisso etiam quod Pii IV. auctoritate correctum fuerit, admodum ad probandum difficile judicatur. Gratiani enim Decretum, quantumvis pluries Romanorum Pontificum cura emendatum fuisse non ignoretur, vim ac pondus legis non habet; quinimò inter omnes receptum est, ut quid in ipso continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ex se habuisset, si nunquam in Gratiani Collectione insertum foret; ut videre est in nostro Opere de *Canonizatione Sanctorum* lib. 4. part. 2. cap. 17. num. 10. Et hæc quidem respondentis ratio prudentibus viris facile ardebit; cum & firmo rationis fundamentum innotuit, & magnam præferat modestiam, dum assertam Operis revisionem, de mandato Pii IV. factam, nullo modo attingit; cujus tamen Pontifici mandati probatio valde difficilis esset. Consultatur Bertii tom. 8. *Theolog. lib. 34. cap. 8. §. ultimo.*

VII. Nos quidem in hac, atque in aliis huiusmodi controversiis, neutri ex partibus nos addicimus, atque ita ab Episcopis in Synodis agendum existimamus; quinimò de illa ne verbum quidem à nobis factum esset, nisi, præter connexionem materiæ cum conditionata Baptismi forma, de qua nuper sermonem habuimus, hujus controversiæ notio necessario præmittenda nobis visa fuisset, antequam de quibusdam casibus practiciis in hoc capite ageremus, de quibus aliqui Episcopi in suis Synodis decreta, & statuta edere, opportunum duxerunt.

VIII. Accidit sæpe, ut aliquis, gravi morbo se opprimi sentiens, Confessarium accessi jubeat; verùm interea temporis, antequam Confessarius adventat, loquelam & cognitionem amittit; at tamen etiam sine verbis, aliqua dat pœnitentiæ signa tum

Tom. I.

ante adventum Confessarii, tùm in illius conspectu; æquandò etiam nullo coram Confessario pœnitentiæ signum ostendit, quamvis antea nonnulla ipsius indicia dederit. Hæc porò quotidie contingunt; sicut etiam quotiè fit, ut postquam agrotus duo, vel tria peccata confessus fuerit, Confessione prosequi amplius non possit. In his omnibus casibus impetiri absolutio debet. Ita enim in antiquo Carthaginensi Concilio decretum fuit, relato in *Can. Is qui, 26. quæst. 6. Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit; si casu; dum ad eum Sacerdos innotuit venit, oppressus infirmitate obmuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium, qui eum audiverit, & accipiat pœnitentiam.* Item in epistola S. Leonis, à Gratiano pariter recitata in *Can. Multiplex, de pœnitentiâ dist. 1. Quod si aegritudine aliqua ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poscebant, sub presentia Sacerdoti significare non valeant; testimonia eis Fidelium circumstantium prodesse debent, ut simul & Pœnitentiâ, & reconciliationis beneficium consequantur.* Et ut ad recentiora tempora descendamus, addenda est constitutio Synodi Nemausensis, anno 1284. habita, relata à Græcolas tom. 3. veterum *Liturgiarum* pag. 772. *Si infirmus petierit Sacerdotem pro pœnitentiâ recipiendâ, vel aliqua signa pœnitentiæ fecerit, & interim, dum Sacerdos ventret, obmuerit infirmus, vel factus est amens, aut phreneticus; Sacerdos veniens, sive ad nuntium infirmi, sive ad testimonium eorum, qui audiverunt ipsum petentem pœnitentiâ, vel Presbyterum, vel aliqua signa pœnitentiæ facientem, debet ei, quidquid humanitatis, vel consolationis poterit.*

X 3

te-

terit, impendere, absolvendo eum, & reconciliando, & orationes faciendo, & Crucis osculum, si presens Crux fuerit, sibi dando. Cum his concordat Rituale Romanum tit. 18. ubi de infirmo loquens, ait: *Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela aegro deficiat, nutibus & signis conetur loquatur (in Confessario) quoad ejus fieri poterit, peccata penitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Cumque nonnulli existimarent, aegrotum illum absolvendum non esse, qui coram Confessario nullum penitentiae signum dedit, quantumvis antea dederit coram aliis, qui id ipsi Confessario testificantur, suamque opinionem ea ratione fulcirent, quod Clemens VIII. Pontifex Maximus anno 1602. sequentem propositionem, veluti scandalosam, ac temerariam damnavit: *Licere per litteras, seu internum, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere; uti videre est in Constitutione 87. ejusdem Pontificis Bullar. tom. 3. eorum tamen error ab aliis facile deprehensus est. Longe enim discrepat unus casus ab alio. Consulatur Cardinalis de Lugo de Sacramento Penitentiae disp. 17. sect. 5. §. 2. Cardinalis Gotti tom. 14. Theologiae, de Sacramento Penitentiae quest. 8. dub. 3. §. 2. n. 9. Diana edit. coord. tom. 1. tract. 3. resolut. 74. Elbel Theolog. Moral. part. 2. de Sacramento Penitentiae, conferent. 8. §. 1. num. 207. Narrat hic Auctor, praedictum Clementem VIII. interrogatum fuisse, an prohibendo Confessionem in absentia, sive per litteras, sive*

per nuncium factam, in animo habuerit, hanc quoque Confessionis speciem, de qua loquimur, prohibere, & consequenter absolutionem, quam Sacerdos impertitur aegroti jamjam morituro, & nullum penitentiae signum, aut Confessionis desiderium in sui praesentia demonstranti, de quibus tamen signis antea editis certior sit per testes, eundemque Pontificem negativè respondisse, asserit. Et quamvis ipse nullum hujusmodi responsionis documentum afferat; nihilominus, ita se rem habuisse, constat ex testimonio Petri Lombardi, Archiepiscopi Armacani, qui hoc idem audivisse se affirmat ex ore ipsius Pontificis, cum quo de hac quaestione tractaverat. Id autem responsum non solum relatum legitur in Operibus P. Conick de *absolutione moribundi, in fin.* verum etiam in laudato Opere Cardinalis de Lugo sect. 4. num. 76. & 77. Quare cum olim Major Lusitaniae Inquisitor supremæ Inquisitioni Romanae hanc proposuisset quaestionem: *An censuram, & quam mereatur haec propositio: validè impenditur absolutio, quando aegrotus coram uno, vel altero teste signa contritionis exhibet, deinde, superveniente Confessore, nullo exteriori signo confitendi voluntatem ostendit; constat tamen ex relato internum, aegrotum ostendisse signa contritionis, & confitendi voluntatem; Summus Pontifex Urbanus VIII. in Congregatione coram ipso habita die 24. Februarii 1632. non solum absolutionem impertiri posse, respondit. Santissimus dixit, huic aegroti posse impertiri absolutionem; verum etiam, ne laudatum decretum Clementis Papae VIII. negotium ullum facessere posset, addidit: *nec id repugnare decreto Clementis VIII. cum diversam contineat rationem.* Uno verbo, in*

ca.

casu de quo agimus, poenitens per alios ostendit suum confitendi propositum; idque satis est, ut in eo statu, in quo positus est, absolutionem consequi possit, ut in supra citato Rituali statuitur. Nec disputandi locus est, utrum in hoc casu absolutio conditionata, an simplex, & absoluta esse debeat. Haec enim controversia locum non habet, nisi cum signa ab infirmo edita, seu quae Confessario à testibus referuntur, dubia prorsus, ac aequivoqua per se ipsa sint, aut fuerint. In his namque circumstantiis, sunt qui putant, absolutionem sub conditione impertiendam esse. Ita legitur in Instructione pro Sacerdotibus ad Confessarii ministerium recens deputatis, Romae edita per quemdam Presbyterum Congregationis Missionis, ac pluries etiam alibi typis expressa, & praesertim Papae anno 1720. part. 2. cap. 12. §. 1. num. 19. l. & seq. Et Cardinalis de Lugo, supra laudatus, explicans modum impertiendi absolutionem conditionatam, quando dubia sunt signa, quae ab infirmo ostenduntur, aut ostensa sunt, ita prosequitur in dicto Tractatu de Sacramento Penitentiae disp. 17. sect. 5. §. 2. num. 91. „Si dubitat Sacerdos, an signa ab infirmo exhibita, fuerint ad significandum dolorem de peccatis, & voluntatem absolutionis, an verò ex dolore morbi; item, an, quando dixit, se velle confiteri, esset compos sui, an impos, & sine rationis usu; in his enim & similibus casibus, propter reverentiam, Sacramenti, absolutio impendi debet sub conditione explicita, interius concepta.”

IX Quae haecenus dicta sunt, ad eos pertinent, qui in mortis articulo constituti, poenitentiae signa, aut confitendi vortum ostenderunt, vel coram Confessario, vel coram aliis sibi

adstantibus, qui hoc ipsum Confessario testificantur. Nunc agendum est de absolutione illorum, qui gravi aliquo, & repentino casu oppressi, vel morbo correpti, extremum agunt spiritum, absque eo quod ulla dederint, vel dare valeant poenitentiae signa. Quod cum & iis contingere possit, qui vitam ex Christianae legis praescripto semper duxerunt, & Sacramenta frequenter suscipere consueverunt, atque illis etiam, qui de aeterna salute sua plerumque nihil cogitantes, flagitiis saepe se contaminasse noscuntur; de prioribus potissimum intelligenda sunt ea, quae subjicimus. Antiquorum Theologorum communis opinio fuit, quam multi adhuc tuerentur, quod, nullis editis à poenitente actibus, absolutio Sacramentali impertienda locus esse non possit; ita Natalis Alexander in Theologia Dogmatico-Moralis lib. 2. de Sacramento Penitentiae art. 7. regula 17. & Pontas in verb. *Absolutio casu 4.* ob eam nempe rationem nuper indicatam, quod scilicet, cum poenitens actus non adesset, deest materia necessaria Sacramenti Poenitentiae; cumque praeterea Sacerdoti norus non sit praesens poenitentis status, ejusdemque voluntas, non potest is, iudicantis in modum, absolutioriam sententiam proferre. Afferunt etiam in hujus sententiae confirmationem, quod Sorbonae facultas Theologica anno 1663. propositionem damnavit ex quodam libro excerptam, quae sequentibus verbis concepta legitur: „Qui amiserit loquelam, vel usum rationis, si bene vivebat, ut bonus & fidelis, & frequentabat Confessionem, & Communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet praesupponi contritus, & faciente aliquo confessio-

„nemo pro eo sicut fit in populo, Sa-
„cerdos faciat absolutionem ab omni
„sententia & peccato;” quam quidem
„prædicta Parisiensis facultas se-
„quenti censura notavit: *Doctrina hujus
„propositionis, universim, & absol-
„lutè sumpta, est in praxi periculosa.*

X. Adversus hanc, quæ commu-
„nis appellari poterat opinio, insur-
„xit celebris Auctor Joannes Morinus
„in suo *Tractatu de Sacramento
„Pœnitentiæ lib. 10. cap. 10.* hac in-
„nixus ratione, quod si jam receptum,
„& ratum est, ut qui loquelæ usu des-
„tituitur, nullumque pœnitentiæ signum
„coram Sacerdote exhibet, ab-
„solutioe donetur, quoties adstantes
„Sacerdoti testificantur, eundem, ante
„illius adventum, vel confessionem suam
„audiri postulasse, vel dolorem de
„peccatis significandis, absolutionem
„consequi expetivisse; eò fortissè absol-
„vendi poterit, vel potius debet is, cui
„licet nemo testimonium reddat, quod
„ante adventum Confessarii pœnitenti-
„æ signa dederit, tot tamen testes
„sunt de ejus proposito recipiendi Sa-
„cramenta in supremo vitæ discrimi-
„ne, quot sunt actus Christianarum
„virtutum, quot Confessiones sacra-
„mentales, & Communiones Corporis
„Christi, quot demum religionis, &
„pietatis opera, quibus in universo
„sux vitæ cursu manifestum probitatis
„specimen præbuit. Ad hanc verò
„opinionem roborandam, Morinus ipse
„quoddam Clementis VIII. Pontifi-
„ficis factum refert, qui fabro mura-
„rio è Vaticanæ Basilicæ fastigio for-
„tè decidenti, ita absolutionem imper-
„turus fuisse dicitur: *Si es capax,
„absolve te à peccatis tuis; ut legi-
„tur apud Homobonum in ex. am. Ec-
„cles. part. 1. tract. 7. cap. 18. quest.*
„84. Præterea assert Gregorii Papæ
„XV. auctoritatem, qui dum Bono-
„niensem Archiepiscopatum obtinebat,

XI. Morini opinio complures sec-
„tatores invenit ex his, qui post eum
„scripserunt; quos inter numerandi
„sunt Merbesius *diss. 4. de Pœnitent.*
„quest. 85. item Juenin de *Sacrament.*
„dissert. 6. de *Pœnitent.* quest. 7. §. 3.
„qui observat, hoc idem in Rituali
„Ecclesiæ Tullensis, jussu Cardinalis de
„Bissy, olim Tullensis Episcopi, edi-
„to præscriptum fuisse; cui nos addi-
„mus etiam illud bon. mem. Cardina-

lis

lis de Rohan Argentinensis Episcopi,
„in cujus Proœmio *num. 4.* ita legitur:

„Si qui Fidelium subito obmutesce-
„rent, vel omni rationis usu destitue-
„rentur; iis ultimo casu correptis, non
„neganda absolutio, & extrema Un-
„ctio; modo cum sani essent, vitam
„duxerint homine Christiano dignam.
„Tunc enim præsumi debet habere
„sufficientem ad illa Sacramenta reci-
„pienda intentionem.” *Gener. tom. 4.
„Theologie Moralis tract. 6. de Sa-
„crament. Pœnitent. cap. 12. quest. 5.
„Tournely in Prælectionibus Theologi-
„cis de Sacram. Pœnitent. tom. 2. pag.
„175. & seq. edit. Parisiens. an.
„1728. Vanroy in Theologia Morali
„part. 4. tom. 5. cap. 9. quest. 13.
„Vuitasse de Sacrament. Pœnit. part.
„2. pag. 836. Henricus à S. Ignatio
„tom. 3. lib. 5. c. 196. & 197. Neesen
„tom. 2. tract. 5. de Sacrament. Pœ-
„nitent. dub. 14.* Auctor verò, qui
„Opus citati Pontas, Latine reddidit,
„additionibus locupletavit, *præd. casu*
„4. animadvertit, non tanti quidem faci-
„endam esse rationem illam ab adver-
„sariis celebratam, quod scilicet, cum
„Pœnitentiæ actus non adsunt, mate-
„ria desit Sacramenti Pœnitentiæ. Nec
„enim certum est, materiam Sacramen-
„ti esse hujusmodi Pœnitentis actus,
„cum Tridentinum Concilium illos,
„hæud præcisè materiam, sed *quasi*
„materiam Sacramenti appellaverit;
„uti videre est *sess. 14. de Pœnitentiâ*
„*cap. 3.* Quod si etiam necessaria Sa-
„cramenti materia in hujusmodi acti-
„bus constitui deberet, ipsi jam antea
„processisse dicendi essent, & tunc pro
„presentibus haberi possent; non secus
„ac petriò absolutionis, quam Pœni-
„tens ante Confessarii adventum emis-
„sit, sed coram eo amplius exprimere,
„ut repetere non potest, pro præsentibus
„haberetur ad eundem effectum, ut scilicet
„Confessarius ejusmodi Pœnitentem,

jam sensibus, & loquela destitutum,
„absolvere non dubitet.

XII. Et hæc quidem sententia in-
„ter Theologos novissimis temporibus
„tantum invaluit, ut Auctor Theologiæ
„Moralis ad usum Seminarii Petroco-
„rensis, dum eam sibi nequaquam pro-
„baram significat, ad ultimum tamen ad-
„mittat, ejusmodi moribundis absolu-
„tionem dari posse *sub conditione; ut*
„videre est in illius *tom. 4. lib. 2. tract.*
„1. quest. 10. Similiter P. Berti *loco*
„*superius citato* apertè docens, quod,
„juxta scholæ rigorem, ejusmodi infir-
„mi minime dici possent absolutionis
„capaces (id quod etiam fuisse compro-
„batus Casabus. in *Theor. & Prax. Jur.
„Can. lib. 3. cap. 11. num. 10.* cum
„tamen tot esse videat doctissimos viros,
„qui eorum capacitatem admittunt,
„eamque constituunt in retroacta illo-
„rum vitæ probitate, ac pietate, con-
„ditionatam absolutionis formam cum
„ipsis adhiberi posse, non inficiatur.
„Hanc verò licet aliqui nec reiiciendam
„putent, ubi agitur de hominibus in
„mortis articulo constitutis, qui neque
„recenter pœnitentiæ significationes
„ediderunt, & dissolutum, flagitiosam-
„que vitam, sceleribus semper inquini-
„natam, egisse palam dignoscuntur,
„quive etiam in actuali peccato mori-
„untur, dummodo Catholicam Fide-
„m retinuerint, & pro Catholicis
„se gererint; ut videre licet in su-
„prâ dicta Instructione pro Confessa-
„riis Tyronebus *part. 2. cap. 10. §. 1.
„num. 193.* id tamen nullo pacto pro-
„batur iis, qui cum Morino putant,
„rectam & religiosam vitæ rationem,
„& Sacramentorum frequentiam, qua
„ægotus ipse in omni vita fidem suam
„ex operibus comprobavit, justam præ-
„bere causam, ut, quamvis idem in
„mortis articulo, morbi vi oppressus,
„nullum pœnitentiæ signum dederit,
„aut dare valeat, nihilominus sacra-
„men-

sua laicis confitebantur, & ab eis absoluebantur; uti videre est in lib. 3. de *gestis Baldewini de Luczemburg cap. Miscellanor.* Balluzii tom. 1. eundemque docuit Wiclefus, teste Waldensi tom. 2. cap. 135. & 145. à quibus illum hausit, iteramque excitavit Lutherus, apud Rosenfem art. 17. Quare Henricus VIII. Angliæ Rex, in suo Opere de *septem Sacramentis adversus Lutherum, de Confessione*, postquam necessitatem adstruxit peccata sua aperiendi Sacerdotibus, quam non solum ex pluribus sacre Scripturæ textibus, sanctorumque Patrum testimoniis, sed ex ipsa Fidelium antiqua & constanti praxi evidenter ostendit, inquit: „Verum de Confessione, si verbum nullum neque nominatum, neque in figura legeretur, neque quiddam à sanctis Patribus diceretur, tamen, cum videam totum populum tot sæculis peccata sua patefacere Sacerdotibus, cum ex ea re tam assidue videam tantum boni proventum, tam nihil enatum mali, aliud neque credere, neque cogitare possem, quam eam rem, non humano consilio, sed Divino planè mandato, & constitutam esse, & conservatam. Neque enim ulla humana auctoritate populum unquam potuisset adduci, ut occultissima scelera, quorum tacitam conscientiam horrebant, quæ ne prodirent in lucem, tanti referabant ipsorum, in alienas aures (qui posset cum veller, prodere) tanto cum pudore, tanto cum periculo, tam sincunctanter effunderent; neque fieri potuisse, cum tam numerosi Presbyteri, boni malique, qui promiscue Confessiones audiant, ut audiam, continent etiam hi, qui alias nihil continent, nisi Deus ipse, qui Sacramentum instituit, rem tam salutarem speciali gratia defenderet.

„Mihî ergo, quidquid ait Lutherus, non ex aliqua populi consuetudine, nec ex institutione Patrum, sed ab ipso Deo videtur instituta, & prætervata Confessio:” postquam, inquam de sacramentalis Confessionis institutione hæc contra Lutherum scriperat, eundem alio etiam nomine exagitat, quod nimirum Confessionem cuiuscumque laico, imò etiam foemine fieri permitteret, addens: *Nunc igitur iudicet quisque, quam vere sentit Lutherus, qui contra Sanctorum omnium sententiam, Claves Ecclesiæ trahit ad laicos, trahit ad mulieres, & ait, verba Christi, Quæcumque ligaveritis, &c. non Sacerdotibus tantum, sed omnibus dicta Fidelibus.*

IV. Ecclesiæ itaque Catholice certissimum dogma est, solos Sacerdotes posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare, & à peccatis absolvere; quoniam ad sacramentalem absolutiorem, qua anima solvatur à culpæ nexu, necessaria est potestas Clavium, quam Christus Dominus solis contulit Sacerdotibus, cum Joan. 20. solis Apostolis, eorumdem successoribus, ritæque ab his ordinatis, dixerit: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Quamobrem S. Ambrosius lib. 1. de *Pœnit. cap. 2. n. 7. tom. 2. Oper. col. 292.* loquens de potestate absolvendi à peccatis: *Jus hoc (inquit) solis permîssum Sacerdotibus est;* & S. Basilius in *Regulis brevius tractatis, Oper. tom. 2. pag. 516.* ad interrogat. 288. *Qui confiteri vult peccata sua, debetne confiteri omnibus, & quibuslibet, aut quibus? respondet: Peccata iis confiteri necesse est, quibus mysteriorum Dei concretata dispensatio est;* ac S. Leo Magnus *epist. olim 91. nunc 82. cap. 2. ait, Divinitus esse ordinatum, ut inculgentia Dei nisi supplicationibus Sacer-*

cer-

cerdotum, nequeat obtineri. Atque, ut missa faciamus alia plurima sanctorum Patrum testimonia, quæ congerunt Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 21. sect. 1. Vazquez tom. 4. in 3. part. quest. 93. art. 1. Gregorius de Valentia tom. 4. disp. 7. quest. 10. punct. 1. Natalis Alexander *hist. Eccl. tom. 3. ad sæcul. III. dis. 4. Juenin de Sacram. diss. 6. q. 5. art. 2. & alii;* Eugenius IV. in decreto unionis Armenorum, tom. 9. Collectionis Harduini col. 440. definiit: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens auctoritatem ad absolvendum vel ordinariam, vel ex commissione Superioris.* Et in *Constit. 44. Leonis Papæ X. Bullar. tom. 3. part. 3. pag. 489.* inter cæteros errores Lutheri, hic etiam proseribitur, quod videlicet: „In Sacramento Pœnitentiæ, hæc remissione culpæ, non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus Sacerdos; imò, ubi non est Sacerdos, æquè tantum quilibet Christianus, etiamsi mulier, aut puer esset.” Ac demùm sancta Tridentina Synodus *sess. 14. de Pœnit. cap. 6.* hæc habet: *Declarat sancta Synodus, falsas esse, & à veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos, & Sacerdotes, Clavium ministerium perniciose extendunt, putantes, verba illa Domini, Quæcumque alligaveritis, &c. & quorum remiseritis, &c. ad omnes Christi fideles indifferenter, hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata;” & can. 10. ejusdem sessionis; anathema profert adversus eum, qui asserit, non solos Sacerdotes, sed omnes Christianos esse Ministros absolutiõnis.*

V. At, primo aspectu, oppositum sensus videtur S. Cyrilianus *epist. 12.*

ubi permittit, Confessionem fieri Diacono, cum Sacerdos abest; ait enim: „Occurrendum puto fratribus nostris, ut qui libellos à Martyribus acceperunt, & prærogativæ eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra, apud Presbyterum quemcumque præsentem, vel, si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus coeperit, apud Diaconum quoque Exomologesin facere delicti sui possint, ut, manu eis in poenitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres, res literis ad nos factis desideraverunt.” Cyprinus adstipulatur tum antiquissima Synodus Eliberitana *can. 72.* Collectionis Harduini *tom. 1. col. 253.* inquit: „In Sacramento Pœnitentiæ, si quis gravi lapsu in ruinam mortis incidit, placuit agere poenitentiam non debere, sed potius apud Episcopum; cogente tamen infirmitate, necesse est, Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum, si ei iusterit Sacerdos; tum Concilium Triburiense anni 895. relatum in *Cap. Fures, de furtis*, ubi sic legitur: „Fures, & latrones, si in furando, vel depradando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum; sed, si comprehensi, aut vulnerati, Presbytero, vel Diacono commiserati fuerint, communionem eis non negamus;” tum demùm alia plurima veterum testimonia, congesta à Martene de *antiquis Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. c. 6. art. 6. n. 7.*

VI. Attamen hæc, quæ fœcum faciunt, ritè expensa minimè pugnant cum veritate Catholica. Etenim, prætermissis cæteris responsionibus, quæ videri possunt apud nuper laudatos Doctores, & Duhamel *tom. 7. Theolog. tract. 7. de Pœnit.* hæc sola, quam sub-

nec-

neccimus, sufficere posse videtur ad omnem eluendam difficultatem. Nomen *Exomologesis* non semper apud Patres significat Confessionem arcanam, auricularem, & sacramentalem, sed frequenter usurpatur pro ultimo illo ritu, seu actu externo, qui totius publicæ poenitentiae clausula erat & complementum; cum nimirum publicè poenitentes, humi substrati, flentes, atque ingemiscentes, se ipsos inexcusabant, veniam exposebant, & Ecclesiam tandem reconciliari, atque iterum ad Sacramenta admitti, petebant; quemadmodum fusè demonstrant Albaspinus *lib. 2. observationum, observat. 2. 6.* Morinus *lib. de Pœnit. cap. 2. n. 4.* & seq. Petavius *suis in Sanctum Epiphanium animadversionibus, ad hèresim 59.* que est Novatianorum; & planè constat cum ex Tertulliano *lib. de Pœnit. cap. 9.* ubi ait: *Exomologesis prosternendi, & humiliificandi hominis disciplina est; & lib. de Oratione cap. 7.* *Exomologesis est petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur;* tum ex eodem laudato Cypriano *epist. 55.* ad Cornelium Papam, ubi de lapsis agens, qui publicam poenitentiam subire detrectabant, hanc pariter Exomologesin appellat, inquires: *Sublata poenitentia, nec Exomologesi criminis facta, despectis Episcopis, atque calcatis; pax à Presbyteris verbis fallacibus prædicatur;* atque in eodem sensu *epist. 11.* ait: *Cum in minoribus delictis, que non in Deum committuntur, poenitentia agatur justo tempore, & Exomologesis fiat.* Hanc porro publicam Exomologesin, deficienti Sacerdote, & urgente necessitate, excipere poterat Diaconus, si que potestatem habebat publicum poenitentem Ecclesie reconciliandi eo pacto, quo etiam nunc possit, facultate ab Episcopo accepta, excommunicatum absolvere, & Ecclesie communioni restituere.

VII. De hac Exomologesi loquitur Cyprianus *in cit. epist. 12.* & de ea intelliguntur ceteri Patres, & Concilia, cum idem, quod Cyprianus, affirmant. Quodque hic sit proprius & genuinus Cypriani, aliorumque Patrum sensus, aperte insinuant posteriores Ecclesiarum constitutiones, quæ eandem potestatem faciunt Diacono, excipienti scilicet poenitentium Confessiones, absente Sacerdote, sed simul aperte negant eisdem potestatem Clavium, & auctoritatem absolvendi à peccatis. Concilium Eboracense anni 1195. *decret. 4. tom. 6. part. 2.* Collectionis Harduini *col. 1931.* *Decrevimus (ait) etiam, ut, non nisi summa & gravi urgente necessitate, Diaconus poenitentiam consensenti imponat, ut juxta patrum tenorem canonum huic Ordini Sacerdotali propriè convenire decernit antiquitas.* Constitutiones Odonis Parisiensis Episcopi circa annum 1198. *cap. 56. tom. 6. part. 2.* Collectionis Harduini *col. 1949.* inquirunt: *Prohibetur districtè, ne Diaconi ullo modo audiant Confessiones, nisi in arctissima necessitate; Claves enim non habent, nec possunt absolovere.* Constitutiones Walteri, Episcopi Dunelmensis, anni 1255. *tom. 7.* Collectionis ejusdem *col. 492.* ajunt: *Et quia solis Sacerdotibus est potestas ligandi, & solvendi commissæ, prohibemus, ne Diaconi Confessiones audiant, aut admittant, poenitentias injungant... nisi necessitas urgeat, aut compellat, ut in casu mortis, per absentiam Sacerdotis. Videri poterunt de hac re disserentes Natalis Alexander *cit. dissert. 4. ad sac. III.* & Cardinalis de Aguirre *tom. 1. Concilior. Hispania pag. 729.* ubi loca, quæ in contrarium objici possunt, ita explicanda censet, ut sensus sit: *Absente Sacerdote, & urgente extrema necessitate, Diaconos, olim interdum,**

dem, & aliquibus locis solitas, ex delegatione Episcoporum, audire Confessiones lapsorum poenitentium, non quidem ad absolvendum illos (non enim unquam id facere poterant, aut possunt adhuc per delegationem Episcopi, imò nec Romani Pontificis) sed ad explorandum illorum statum; & veram contritionem, sive plenam conversionem ad Deum.

VII. Quod autem specialiter attinet ad Concilium Eliberitanum, illud, nomine *communions*, vel intellexit Communionem Eucharisticam, vel Canonica reconciliationem cum Ecclesia; uti prosequitur Cardinalis de Aguirre *loc. cit.* Similiter, & textum in *cap. Fures*, nonnulli intelligendum existimant de absolute ab excommunicatione, quæ irretiti erant publici latrones; alii vero eum interpretantes de Eucharistia, dicunt, allegatum textum id unice permittere, nimirum, ut Diaconus præbeat furi vulnerato Eucharistiam, si ei constet de illius contritione; cum inter ceteros casus, in quibus sufficit contritio, sine sacramentali Confessione, ad percipiendam Eucharistiam, enumeretur etiam ille hominis constituti in mortis articulo, cui deest Sacerdos, à quo sacramentalem absoluteionem obtineat. At Antonius Augustinus in notis ad primam collectionem Decretalium *ad Cap. Fures, de furtis*, contendit, verba illa, *vel Diacono*, non esse autentica, & reverè in antiquis manuscriptis codicibus illo-rum loco, legitur: *vel Deo.* Quod si hoc secundo modo legendum sit, tunc allatus textus Concilii Triburiensis concordat cum Capitalaribus Theodori Cantuariensis *cap. 35. Spicilegii tom. 1.* cum *can. 5.* inter eos, quos Gregorius III. ex variis Patrum sententiis exceperit, apud Harduinnum *tom. 7. col. 1876.* quibus in locis dicitur, in casu necessitatis, cum scilicet Sa-

cerdos deest, Confessionem faciendam esse soli Deo.

IX. Majorem difficultatem faciunt, quæ apud antiquos Patres, & Theologos legitimus de Confessione faciendâ laico, urgente necessitate: *Tanta itaque vis Confessionis est, ut, si deest Sacerdos, confiteatur proximo, verba sunt textus in Can. Qui vult, de Pœnit. dist. 6.* excerpto ex libro de vera & falsa Poenitentia, inter Opera Augustini; ex quibus Petrus Cantor *in Summa de Sacram. fol. 207.* concludit: *Ecce ex hac auctoritate habemus, quod in necessitate confitendum sit laico, si Sacerdos desit, & non solum venialia, sed etiam mortalia.* Idem docuere antiquiores Theologi, inter quos D. Thomas *in 4. dist. 17. quest. 3. art. 3. q. 2.* ubi ait: *Minister Poenitentia, cui Confessio est faciendâ ex officio, est Sacerdos; sed in necessitate etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei Confessio fieri possit.* Hæc, aliorumque testimonia collecta sunt à Morino *de Pœnit. lib. 8. cap. 24.* Juenin *de Sacram. diss. 6. quest. 5. art. 2.* Martene *cit. lib. 1. c. 6. art. 6. n. 8.* quibus addi potest, ex Canonistis, Ostiensis *lib. 5. Summe tit. de Pœnit. & remis. n. 14.* ubi casus explicans, in quibus licet alieno, & non proprio Sacerdoti, seu Parocho, peccata sua sacramentali Confessione aperire, ait: *Tanta est vis Confessionis, quod, si imminet necessitatis articulus, nisi quia infirmatur ad mortem is, qui vult confiteri, vel oportet eum intrare bellum, & deest Sacerdos, non solum proprius, sed & quilibet, in tali articulo potest etiam laico, vel etiam mulieri, si non addi alias, confiteri.*

X. Verùm hæc omnia facile explicentur. Duobus modis Confessio fieri potest homini laico: primo, ut ab eo tamquam à Judice, & Christi Ministro, habente potestatem Clavium; ob-

tineatur sacramentali absolutio; & sic esset inutilis, perniciosa, & conjuncta cum errore contra Fidem; altero modo posset quis confiteri laico, ut ipsa animi demissione, seu humilitate, atque erubescencia Confessionis, magis spectetur Deus ad eius elargiendum liberam gratiam, qua exiatur ad perfectam contritionem, & justificetur, atque ejusmodi Confessio esset in se proficua, eaque multo tempore in usu fuit. De hac loquuntur textus, & Doctores supra allegati, quemadmodum, se aliosque explicando, tradit D. Thomas, qui, postquam dixerat, posse, deficiente Sacerdote, Confessionem fieri laico, statim addit ejusmodi Confessionem esse quidem aliquo modo sacramentalem, quia est conjuncta cum voto Sacramenti; non tamen esse perfectum Sacramentum, nec gratiam causare ex opere operato, ac propterea reiterandam docet coram Sacerdote. In Angelici verba in responsione ad primum: „Confessio laico ex desiderio Sacerdotis facta; sacramentalis est quodammodo, quamvis non sit Sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte Sacerdotis. Et clarissus in responsione ad tertium: Quamvis ille, qui laico confessus est in articulo necessitatis, consequutus sit veniam à Deo; eo quod propositum confitendi, secundum mandatum Dei, quod concepit, sicut potuit, implevit; non tamen adhuc Ecclesie reconciliatus est, ut ad Sacramenta Ecclesie admitti debeat, nisi prius à Sacerdote absolvatur; sicut ille, qui Baptismo flaminis baptizatus est, ad Eucharistiam non admittitur; & ideo oportet, quod iterum confiteatur Sacerdoti, cum copiam habere poterit; & præcipue quia, ut dictum est; Sacramentum Penitentis perfectum non fuit. Hanc D.

Thomas explicatio nem confirmat, ac præterea quenam fuerit ea in re Ecclesie doctrina, nobis patefacit D. Thomas coævus, ejusdemque condiscipulus, Thomas Cantiprærens; hic siquidem lib. 2. de apibus cap. 5. postquam narravit, Ludovicum Comitem Leodiensem, in extremis constitutum, Christianam Virginem accessivisse, eique omnia peccata sua maximis cum lacrymis recitasse, statim addit: & hoc quidem, non pro indulgentia, quam dare non potuit, sed ut magis ad orandum pro se, tali piaculo moveretur. Morem istum pandendi peccata sua laico, cum instabat mortis periculum, & deerat Sacerdos, perdurasse usque ad sæculi xv. initium, discimus ex Guillelmo Lyndewode, qui per idem ferè tempus, uti ex Operis præfatione desumitur, glossemata adjecit ad Constitutiones Angliæ; is quippè Glossator ad tit. de Sacramentis iterandis, vel nou, verb. Penitentia pag. 32. hæc habet: Laico posset quis confiteri in necessitate, ut per hoc appareat Ecclesie de sua contritione. Non potest tamen laicus absolvere, vel ligare, cum non habeat Claves Ecclesie.

XI. Sed posteriori ætate ea consuetudo justis de causis cepit pedentim remitti, donec tandem penitens absolverit. In supra citato Sacerdotali Romano Alberti Castellani c. 26. de Penit. imponenda infirmo, sequentia verba leguntur: Si autem haberi non possit copia Sacerdotis, quamvis bonum sit in hujusmodi periculis, in mari videlicet, bello, vel in infirmitate, vel morte violenta, laico confiteri, tamen non est necessarium. Quod si fiat, & evadit, tenetur talis iterum de illis peccatis confiteri, quia non habebat ille Claves Ecclesie. Dominicus Soto, celebris Theologus Ordinis Prædicatorum, in sua Prælectione de ratione legendi, & detegendi se-

cretum; edita Romæ anno 1574. pag. 159. & seq. agens de Confessione, que in necessitate fit laico, inquit: „At Confessionem fieri laico, ubi non est copia Sacerdotis, multo minus necessarium est in quacunque necessitate; nam quamvis Augustinus indicat, tantam esse vim Confessionis, ut ubi non est copia Sacerdotis, facienda sit proximo, de Penit. distinct. 1. cap. Quem penitet, & dist. 96. cap. 1. non tamen insinuat, esse præceptum; sed solum id consulti, ut merito verecundie majorem gratiam consequatur apud Deum. Imò verò jam non est tanta consuetudo hujusmodi Confessionis, quanta in primitiva Ecclesia. Nec forsitan est consilium, tamen tam non damnaverit: mansit enim consuetudo solum inter nautas.” At, quidquid sit de assertionem tanti viri, hodie neque quoad nautas ejus doctrina videtur recipienda; multa siquidem ex ejusmodi Confessione imminet damna, multa timentur pericula, quæ ponderat Clericatus de Penitentia de c. 18. sub. n. 13. neque ea evitantur, aut ideo contemni possunt, quod laicum Confessionem audiat, ut illam, ex contentis mandato, referat Sacerdoti; quoniam, ut capite præcedenti

XIII. Quibus stantibus, ut illuc redeamus, unde digressi sumus, etsi in supra relatis Constitutionibus Synodalibus tam Bononiensibus, quam Sabinensibus, insinuatæ fuerit Confessio facienda laico, deficiente Sacerdote, quia nondum hæc consuetudo extincta erat tempore, quo illæ conditæ sunt, attamen merito in subsequentibus utriusque Ecclesie Constitutionibus, neque ad titulum de Penitentia, neque in ullo alio loco, facta est mentio necessitatis, aut utilitatis prædictæ Confessionis; sed communis doctrina tradita est de actu contritionis in eo rerum eventu eligendo.